

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze bakalářské práce

Lokální potraviny – způsoby prodeje ve vybraném regionu ČR

Veronika Jakubová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou prodeje lokálních potravin. V teoretické části je na základě principů ekonomické lokalizace vymezen pojem lokální potravina. V další části je podrobně rozebrán historický vývoj trhů a jejich význam. Praktická část charakterizuje vybraný region Střední Polabí, konkrétně vybrané trhy pořádané v regionu. Hlavním cílem práce je na základě provedené analýzy vybraných trhů provést zhodnocení podmínek fungování lokálních trhů v regionu Střední Polabí. Je pohlíženo především na to, do jaké míry jsou trhy organizovány v souladu s principy ekonomické lokalizace a jaké jsou zde podmínky pro další rozvoj trhů v regionu. V závěru práce dochází ke zhodnocení provedené analýzy a stanovení hlavních nedostatků bránící dalšímu rozvoji trhů v regionu.

Klíčová slova: potravina, lokální potravina, trh, farmářský trh, region, způsoby prodeje

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce je, na základě analýzy vybraných trhů v regionu Střední Polabí, zhodnocení současného stavu fungování tržišť a posouzení podmínek rozvoje. Pro analýzu fungování trhů bylo zvoleno devět velkých měst v regionu Střední Polabí. Jsou to města: Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, Čelákovice, Český Brod, Lysá nad Labem, Kolín, Mělník, Neratovice, Nymburk a Poděbrady.

Pro naplnění hlavního cíle byly stanoveny následující dílčí cíle:

- charakteristika podmínek pro pořádání farmářských trhů obecně dle platných právních předpisů;
- analýza současného stavu fungování trhů ve vybraných městech Středního Polabí;
- komparace trhů ve Středním Polabí se sousedním regionem hlavního města Prahy.

První trhy ve Středním Polabí byly pořádány v roce 2010. Z tohoto důvodu byla pro analýzu použita veškerá získaná data za celou existenci trhů s lokálními potravinami ve Středním

Polabí. Sběr dat potřebných pro analýzu probíhal metodou pozorování a dotazování přímo v terénu. Pro doplnění informací bylo navíc nutné nastudovat tržní řády jednotlivých měst a další předpisy upravující pořádání farmářských trhů.

Získaná data byla následně utříděna podle vybraných charakteristik. Jako jednotlivá hlediska třídění byla zvolena následující kritéria: zda je trh pořádán, v jaký den a v jakém čase, jak často se koná, jaký je nabízený sortiment na trhu. Kromě základních charakteristik bylo zjišťováno, jakými předpisy je řízen provoz trhu. Prostřednictvím syntézy získaných poznatků došlo k posouzení podmínek rozvoje trhů s lokálními potravinami v regionu Střední Polabí.

Závěr

O lokálních potravinách se začíná uvažovat v souvislosti s ekonomickou lokalizací. Teorie ekonomické lokalizace často bývá označována jako protiklad k současnému stavu globalizace. Hlavním cílem lokalizace je zamezení zbytečného plýtvání neobnovitelných zdrojů a nesmyslného převážení potravin z místa na místo. Dochází tak k rozvoji obchodu s lokálními potravinami, který zároveň přispívá i k rozvoji místní ekonomiky.

Pojem lokální potravina se stal zcela běžně používaným i přesto, že dosud nebyla vytvořena žádná obecně uznávaná definice tohoto pojmu. Nejčastěji je lokální potravina chápána jako potravina vyrobená a následně spotřebována na určitém přesně vymezeném území.

Tato práce je zaměřena na trhy s lokálními potravinami, které představují v současné době nejvíce propagovaný způsob prodeje lokálních potravin. V regionu Střední Polabí byl proveden výzkum, s cílem zjistit, jaké jsou zde podmínky pro pořádání farmářských trhů (trhů s lokálními potravinami). Výzkum byl prováděn pouze v největších městech regionu, kterými jsou: Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, Čelákovice, Český Brod, Kolín, Lysá nad Labem, Mělník, Nymburk a Poděbrady.

Hlavním smyslem pořádání farmářských trhů je podpora místních producentů a posílení místní ekonomiky.

Rozhodnutí o uspořádání trhu záleží vždy na zastupitelstvu daného města. Obvykle bývá podloženo platným městským tržním řádem, který je představován vyhláškou. Na všech trzích se ze zákona dbá o dodržování hygienických norem. Pokud se město rozhodne organizací trhu pověřit nějakou externí osobu, jedná se o smluvní vztah, který určuje, jaké náležitosti musí trh splňovat a co pro to musí udělat organizátor. Často však bývá organizátorům ponechána

značná volnost, především ohledně velikosti trhu a nabízeného sortimentu, který je však omezen pouze na lokální produkty.

Nejčastějším sortimentem na trzích je ovoce a zelenina, masné a uzenářské produkty, mléčné výrobky a sýry, koření a bylinky, ryby, marmelády a medy případně i sypané čaje či káva. Většina výrobků nabízených na trzích skutečně splňuje podmínku lokálnosti (tedy že pochází přímo z regionu či blízkého okolí), některé z nabízených produktů na trzích ve Středním Polabí pocházejí z farem působících na celorepublikové úrovni (mlékárny Bio Vavřinec a Gran Moravia), ovšem i tyto výrobky lze podle „definice“ lokálních potravin považovat za lokální. Produkty dovezené ze zahraničí se na trzích ve Středním Polabí vyskytují jen zřídka a slouží především ke zpestření základní nabídky.

Ze zkoumaných měst jsou pravidelné farmářské trhy pořádány pouze v Čelákovících, Českém Brodě, Neratovicích, Nymburce, Poděbradech a v Mělníku. V ostatních městech jsou pořádány nepravidelně nebo vůbec. Důvodem je buď nízká kupní síla obyvatelstva, nebo neschopnost organizátora zajistit dostatečně pestrou nabídku produktů, která by přilákala na trh dostatek zákazníků.

Obecně nejsou podmínky pro pořádání trhů s lokálními potravinami ve Středním Polabí příliš příznivé. Většina obyvatel regionu žije na venkově, kde má dobrý přístup k čerstvé zelenině, ať už díky blízkým vztahům se samotnými farmáři, nebo vlastní produkcí. A protože ovoce a zelenina představuje základní sortiment na farmářských trzích, nejsou místní občané příliš motivováni k návštěvě trhů.

Další komplikací, které musí organizátoři trhů ve Středním Polabí čelit, je sousedství hlavního města Prahy. v Praze jsou totiž pořádány podstatně větší a prestižnější trhy než kdekoliv ve Středním Polabí. Kromě toho jsou i obyvatelé Prahy již zvyklí nakupovat potraviny na farmářských trzích. A právě proto jsou pražské trhy lákadlem i pro farmáře ze Středního Polabí, neboť s účastí na pražském trhu jsou spojeny i vyšší zisky než kterých dosáhne běžný prodejce na trhu ve Středním Polabí.

Přestože jsou v regionu Střední Polabí pořádány jen malé trhy bojující s řadou nepříjemností, díky medializaci ekonomické lokalizace a s tím spojeného nákupu lokálních produktů zájem o farmářské trhy mezi spotřebiteli neustále roste.

Seznam vybraných zdrojů

Literatura:

DOUTHWAITE, R. *Short circuit: strengthening local economies for security in an unstable World* [online]. Dublin: in association with The Lilliput Press, 1996, xiv, 386 p. [cit. 2014-08-12]. ISBN 18-700-9864-1.

Dostupné z: <http://www.feasta.org/documents/shortcircuit/contents.html>

JAROLÍMKOVÁ, Stanislava. *Co v průvodcích nebývá, aneb, Historie Prahy k snadnému zapamatování*. Vyd. 1. Praha: Motto, 2005, 280 s. ISBN 80-724-6267-9.

TRAST PRO EKONOMIKU a SPOLEČNOST. *Penězům na stopě*. 1. vyd. Editor Stanislav Kutáček. Brno: Trast pro ekonomiku a společnost, 2007, 93 s. ISBN 978-80-254-1690-7.

FRANKOVA, Eva a Nadia JOHANISOVA. Economic Localization Revisited. In: *Environmental Policy and Governance*. 2012, s. 307-321. DOI: 10.1002/eet.1593. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1002/eet.1593>

Elektronické zdroje:

ŠVIHLA, Martin. *Bedýnky.cz: komunita pro bedýnky z Čech a Moravy* [online]. 2009-2014 [cit.2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.bedynky.cz>

KPZky v ČR. PRO-BIO LIGA, Asociace místních potravinových iniciativ. *Kpz info: komunitou podporované zemědělství* [online]. 2012 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.kpzinfo.cz/kpzky-v-cr/>

HÁJKOVÁ, Zuzana, Alexa a Eva HÖLGYE. Farmářské trhy ovládly česká města. *Farmářské trhy: časopis o farmářských trzích a životním stylu* [online]. 2010, I, č. 1, s. 2-3 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.farmarske-trhy.cz/casopisy/casopis-farmarske-trhy.pdf>

STUDIO EKO-LOGIKA, o. s. *Provozní řád Mělnických trhů*. Mělník, 2014. Dostupné z: <http://www.melnicketrhy.cz/clanky/melnicke-trhy/informace-pro-prodejce/provozni-rad-melnickych-tr hu.html>

TOŽIČKA, Tomáš. PODPORA LOKÁLNÍ EKONOMIKY – HISTORIE, VÝCHODISKA, PRAXE. *Česko proti chudobě* [online]. 2013, s. 1-8 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.udrzitelnost.cz/soubory/podpora-lokalni-ekonomiky.pdf>

VÁCLAVÍK, Tomáš. EPOS - SPOLEK PORADCŮ v EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ. *Prímý marketing pro ekologické zemědělce* [Metodické listy]. 2010 [cit. 1.12.2014]. Dostupné z: http://www.bioinfo.cz/uploads/download/Primy_marketing_pro_ekologicke_zemedelce.pdf